



Heracleum persicum

Synonyma: *Heracleum laciniatum*

České jméno: bolševník perský

Anglické jméno: Persian hogweed

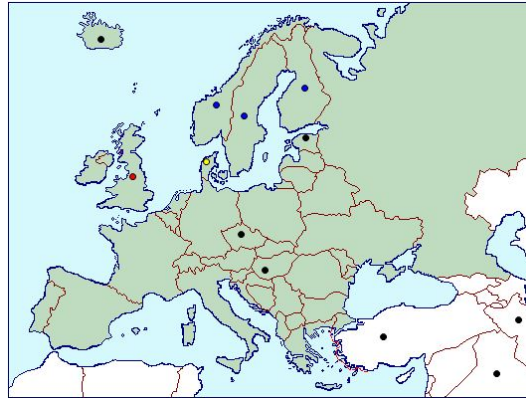
Čeleď: *Daucaceae*



Obr. 1 Bolševník perský. Foto: Krister Brandser

Původ: Pochází z hornatých oblastí Iráku, Íránu a Turecka.

Sekundární rozšíření: První záznam v Evropě pochází z Kew garden v Londýně z roku 1829. Bolševník perský byl zavlečen do řady evropských zemí, dnes je rozšířen a chová se invazně ve skandinávských zemích. V 50. letech 20. stol. byl nalezen zplanělý i ve Slezské pahorkatině, v současnosti se v ČR nevyskytuje (údaj v ČR na Obr. 2 pochází z jednoho údaje (Holub 1997). Zmínky o ojedinělém výskytu pochází také z Velké Británie (ze zahrady), Estonska a Maďarska.



● Plošné rozšíření ● Lokální rozšíření ● Přítomen (bez bližších inf.) ● Ojedinelý výskyt

Obr. 2 Bolševník perský v Evropě (www.cabi.org)

Rozšíření v ČR: V současnosti není znám.

Cesty zavlečení: Dříve pěstován jako okrasná rostlina. Stejně jako další invazní bolševníky se posléze snadno šíří do okolí.

Popis: Jde o vytrvalou rostlinu (narozdíl od b. Sosnovského a b. velkolepého), jejíž kvetoucí lodyha dorůstá výšky okolo 3 m. Lodyha je dutá, žebnatá, roztroušeně štětinatě chlupatá, v dolní části cca 4 cm v průměru. Dolní část bývá nafialovělá, v horní části se mohou objevit fialové skvrny. Listy mívají fialovou pochvu, řapíky u spodních listů hnědavě červené a 55–100 cm dlouhé, čepel s rozměry až 120 × 80 cm. Spodní strana listů je chlupatá, svrchní lysá. Spodní listy jsou výrazně větší než horní. Květenstvím je poněkud vypouklý vrcholík, až 50 cm v průměru, přičemž nejvyšší hlavní vrcholík je zároveň největší a vrcholíky na postranních větvích lodyhy jsou výrazně menší. Květy jsou drobné, bílé. Plody jsou oválné až eliptické, široce okřídlené nažky, složené ze dvou částí.



Obr. 3 Detail květenství. Foto: Krister Brandser

V evropských podmínkách se b. perský nejčastěji vyskytuje na člověkem ovlivněných lokalitách, s dobrou dostupností živin a vody, které nejsou intenzivně obhospodařovány, např. rumišťe, opuštěné louky, příkopy podél cest a železničních tratí. Časté jsou rovněž výskyty podél vodních toků, okrajů lesů a lesních světlin.

Rizika: Rostlina obsahuje furanokumariny – fotoaktivní látky které po potřísnění pokožky a následném ozáření UV paprsky způsobují závažné zdravotní komplikace. Potřísnění šťávou z bolševníku vyvolá do 24 hodin na postižených místech tvorbu puchýřů. Pokožka se obtížně hojí a následky v podobě pigmentových skvrn a zvýšené citlivosti na UV záření přetrvávají několik let. U citlivějších jedinců může dojít ke kožní reakci už při pouhém dotyku s listem. Vážné zdravotní komplikace mohou nastat i při vdechnutí rostlinných šťáv.

Možnosti záměny: Velmi podobný je u nás zejména na Karlovarsku hojný bolševník velkolepý (*Heracleum mantegazzianum*). Od něj se b. perský liší zejména úzce obvejčitými plody, k bázi dlouze klínovitě staženými, na hřbetní straně s bodlinovitými štětinkami. Květenství tohoto druhu jsou více vypouklá. Řapíky přízemních listů jsou hnědavě červené. B. perský navíc **silně voní po anýzu**. Tím se liší i od bolševníku Sosnovského (*H. sosnowskyi*), též uvedeného na unijním seznamu. Náš domácí bolševník obecný (*H. sphondylium*) je výrazně subtilnější.



Obr. 4 Bolševník velkolepý – list. Foto: Jan Pergl



Obr. 5 Bolševník Sosnovského – list. Foto: Jan Pergl



Obr. 6 Bolševník perský – list. Foto: Jan Pergl

Likvidace: Lze odstraňovat mechanickou i chemickou cestou, případně jejich kombinací. Nejúčinnější je přeseknutí kořene cca 10 cm pod kořenovým krčkem či chemický postřik. První jmenovaná metoda je použitelná spíše u ojedinělého výskytu. Plošné porosty je nejlépe v květnu postříkat herbicidem (glyfosát, triclopyr). Podrobnější metodiku likvidace (vztahuje se na b. velkolepý, ale postup hubení je stejný) lze nalézt ve Standardu AOPK ČR Likvidace vybraných invazních druhů rostlin (<http://standardy.nature.cz/schvalene-zneni-standardu/>) či v příručce o biologii a kontrole b. velkolepého (<http://www.giant-alien.dk/>). Zejména při mechanické likvidaci je nutné používat kvalitní ochranné pomůcky, aby nedošlo k potřísnění pokožky a sliznic rostlinnými šťávami.

Zdroje:

Holub 1997: Heracleum. In. Savík B. et al (eds.) Květena ČR 5. Academia, Praha, 496 pp.

SPPK D 02 007 Likvidace vybraných invazních druhů rostlin, AOPK ČR Praha 2016

Státní rostlinolékařská správa, 2010: Stručná charakteristika regulovaných druhů invazních rostlin, Praha, 66 pp.

<http://www.cabi.org/isc/datasheet/120209>

<http://www.giant-alien.dk/>

Obr. 1: Krister Brandser: Tromsøpalme. Total. [30.8.2016] Dostupné na:

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tromsøpalme-total.jpg>

Obr. 2: Krister Brandser: Tromsøpalme. As seen from the top. [30.8.2016] Dostupné na:

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tromsøpalme-topdown.jpg>

Autor: Tomáš Görner, AOPK ČR (tomas.gorner@nature.cz)

Vytvořeno: 30. 8. 2016